

Opinia ornitologiczna i chiropterologiczna dla przedsięwzięcia:

Termomodernizacja budynku Urzędu Miejskiego w Zagórowie

Lokalizacja:

Gmina: Zagórow

Obręb: ZAGÓRÓW

Działka ewid. nr 2323

Opracował:

dr. inż. Paweł Szablewski

04 luty 2025 roku

1. Przedmiot opracowania. Podstawa merytoryczna i prawna.

1.1. Przedmiot opracowania.

Przedmiotem opracowania jest Opinia ornitologiczna i chiropterologiczna dla budynku użyteczności publicznej, mieszczącym się w Zagórowie 62-410, ul. Kościelna 4, na potrzeby planowanego przedsięwzięcia – termomodernizacji budynku.

1.2. Ptaki.

W Polsce z budynków korzysta na stałe lub czasowo co najmniej kilkanaście gatunków ptaków. Należą do nich wróble, mazurki, jerzyki, jaskółka oknówka, sikory, kopciuszki, kawki, gołębie, sowy, sierpówki, pliszki, pustułki. W kilku przypadkach, budynki, stanowią obecnie główne i podstawowe miejsce lęgów np. wróbel (*Passer domesticus*), jerzyk (*Apus apus*), pustulka (*Falco tinnunculus*).

Wszystkie gatunki ptaków zamieszkujące budynki podlegają ochronie gatunkowej na mocy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 2380).

Do zakładania gniazd ptaki wykorzystują: przestrzenie w konstrukcji budynku, ubytki w elewacji, dostępne stropodachy, wolne przestrzenie za rynnami, obróbkami blacharskimi i spustami. Prace termomodernizacyjne powodują, że bytujące na tych obiektach ptaki czy nietoperze zostają w krótkim czasie pozbawione swych dotychczasowych siedlisk. Jest to bardzo niebezpieczne, bo pozbawienie możliwości gniazdowania na budynkach, może doprowadzić do zaniku całych populacji, stąd wynika konieczność zwrócenia uwagi na te potencjalne siedliska przed zmianami i wykonanie prac kompensacyjnych.

1.3. Nietoperze.

W Polsce stwierdzono występowanie 28 gatunków nietoperzy. Wszystkie podlegają ścisłej ochronie na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 2380).

Większość gatunków nietoperzy związana jest z zabudową antropogeniczną. W przestrzeni miejskiej najczęściej spotykane są: mroczek późny (*Eptesicus serotinus*), mroczek posrebrzany (*Vespertilio murinus*), karliki (*Pipistrellus sp.*), borowiec wielki (*Nyctalus noctula*). Nietoperze posiadają zdolność przeciskania się przez bardzo drobne szczeliny 1-2 cm, powoduje to, że zabudowa, zwłaszcza starszego typu z ubytkami w murach, szczelinach pod opierzeniami, nieczynnymi kominami, itp., jest dla nich bardzo korzystnym miejscem schronienia czy rozrodu. Jednocześnie gatunki te nie uciekają przy płoszeniu, a starają się jeszcze głębiej ukryć w zamieszkiwanej szczelinie. Przyczynia się to do zamurowywania w trakcie prac termomodernizacyjnych całych kolonii, stąd konieczność podjęcia odpowiednio wcześniej działań wyposażeniowych i kompensacyjnych.

1.4. Podstawa prawna ochrony ptaków i nietoperzy zamieszkujących budynki.

Zgodnie z art. 52 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 z późn. zm.), w stosunku do dziko występujących zwierząt gatunków objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- umyślnego zabijania,
- niszczenia siedlisk lub ostoi, będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania,

- niszczenia, usuwania lub uszkodzania gniazd, mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk lub innych schronień,
- umyślnego uniemożliwiania dostępu do schronień,
- umyślnego płoszenia lub niepokojenia,
- umyślnego płoszenia lub niepokojenia w miejscach noclegu, w okresie lęgowym w miejscach rozrodu lub wychowu młodych lub w miejscach żerowania zgrupowań ptaków migrujących lub zimujących.

Dla gatunków zwierząt objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych i jeżeli nie są szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występujących populacji chronionych gatunków zwierząt, odstępstwa od zakazów:

- usuwania od dnia 16 października do końca lutego gniazd z budek dla ptaków i ssaków,
- usuwania od dnia 16 października do końca lutego gniazd ptasich z obiektów budowlanych lub terenów zieleni, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa lub sanitarne.

Zgodnie z art. 56 ustawa o ochronie przyrody:

- odstępstwa od wyżej wymienionych zakazów należy uzgodnić z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska na obszarze swojego działania.

2. Lokalizacja przedsięwzięcia względem obszarów cennych przyrodniczo.

2.1. Obszary chronione przyrodniczo.

Planowane przedsięwzięcie zlokalizowane na terenie podlegającym ochronie na podstawie - ustawy o ochronie przyrody:

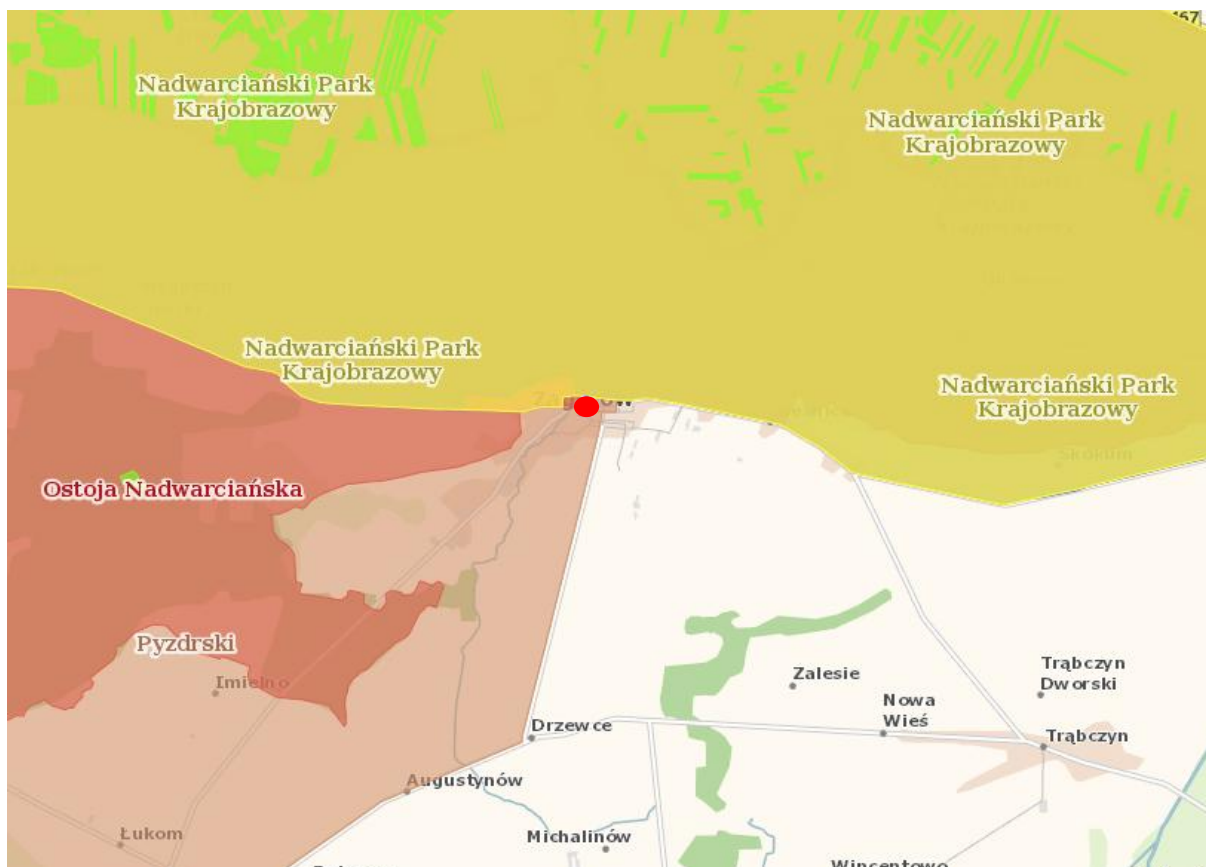
- Pyszdowski Obszar Chronionego Krajobrazu

Inne najbliższe obszary i inne formy ochrony przyrody, odległość od planowanego przedsięwzięcia:

- Parki krajobrazowe:
 - Nadwarciański Park Krajobrazowy - ok. 80 m w kierunku północno - zachodnim,
- Obszary natura 2000 obszary specjalnej ochrony:
 - Dolina Środkowej Warty PLB300002 – ok. 90 m w kierunku północnym,
- Obszary natura 2000 specjalne obszary ochrony:
 - Ostoja Nadwarciańska PLH300009 – ok. 50 m w kierunku zachodnim,

Pomnik przyrody:

- Ryszard - Lipa drobnolistna - *Tilia cordata* – ok. 100 m w kierunku południowym.

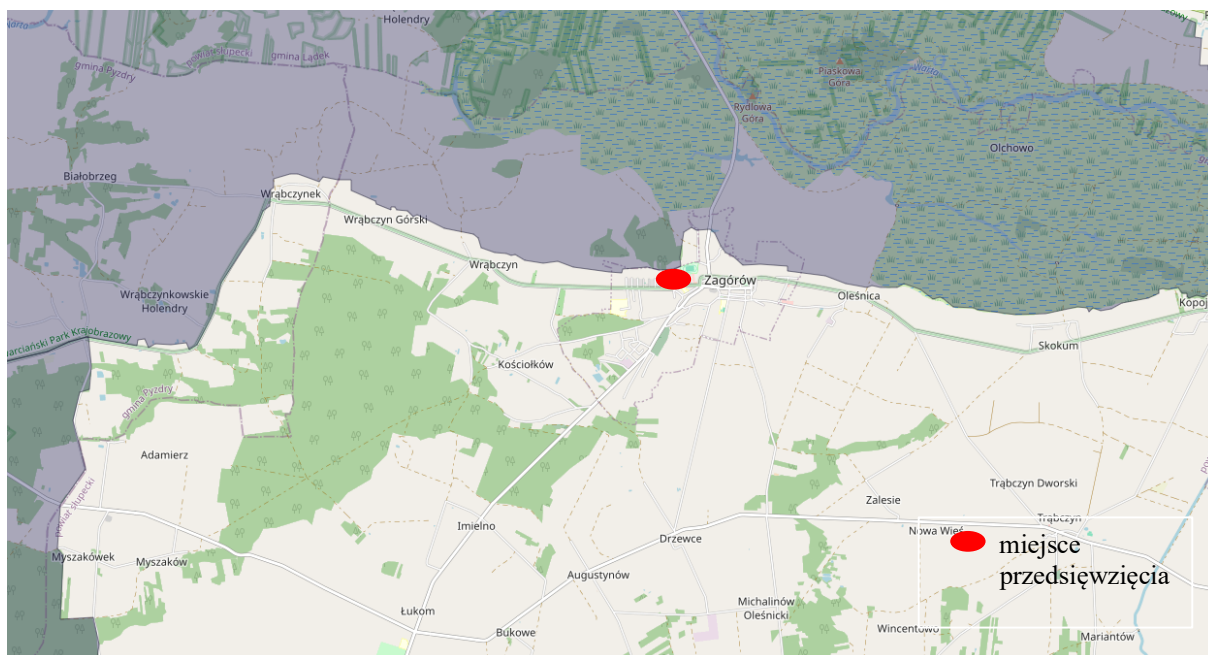
Rys. 2.1. Obszary chronione w otoczeniu inwestycji (źródło geoserwis.gdos.gov.pl)

Do głównych zagrożeń dla tych siedlisk należą: melioracje osuszające, gatunki inwazyjne, sukcesja naturalna, zaniechanie koszenia i wypasu, eksploatacja piasku, fragmentacja siedlisk, wędkarstwo, regulacja koryt rzecznych, zanieczyszczenie wód powierzchniowych. Planowane przedsięwzięcie nie powoduje ww. zagrożeń.

2.2. Korytarze ekologiczne.

Najbliższym korytarzem ekologicznym do przedsięwzięcia, jest Dolina Warty KPnC-22A ok. 300 m na północ.

Położenie obszaru przedsięwzięcia na tle paneuropejskiej sieci ekologicznej o znaczeniu krajowym ilustruje mapa poniżej.

Rys. 2.2. Fragment Mapa Korytarzy ekologicznych 2012r.

Autorzy Jędrzejewski W., Nowak S., Stachura K., Skierczyński M., Mysławek R. W., Niedziałkowski K., Jędrzejewska B., Wójcik J. M., Zalewska H., Pilot M., Górny M., Kurek R.T., Ślusarczyk R. Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża 2011(mapa poglądowa OpenStreetMap).

2.3.Obszary wodno-błotne.

Najbliższe tereny podmokłe związane są z doliną rzeki Warty ok. 50 m na północ. Dolina rzeki Warty graniczy na całej długości miasta Zagórz, od jego północnej strony. Wody Warty cechują się reżimem roztopowo-deszczowym, ze specyficznym rytmem wezbrań i niżówek decydującym o warunkach środowiskowych całej doliny. Strefa zalewów nadal obejmuje większość terenów ostoi, tworząc okresowe rozlewiska do kilku tysięcy hektarów. Rozlewiska te powstają przede wszystkim wiosną, w okresie roztopów, nieregularnie występują także latem. Doliny środkowej Warty są jednym z najlepiej zachowanych naturalnych i półnaturalnych krajobrazów typowej rzeki nizinnej. Teren zajęty przez mozaikę ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk, zadrzewień łęgowych oraz zarastających szuwarem starorzeczy. Największe przestrzenie zajmują wilgotne łąki i pastwiska oraz szuwary. Sporadycznie występują fragmenty ginących w skali Europy łąk wierzbowych, natomiast częste są, powiązane z nimi sukcesyjnie, fitocenozy wiklin nadrzecznych. Na niedużych obszarach, przede wszystkim na obrzeżach doliny, zachowały się olsy porzeczkowe i towarzyszące im łąki jesionowo-olszowe, a także nadrzeczne postaci łąk jesionowo-wiązowych.

Obszar stanowi bardzo ważną ostoję ptaków wodno-błotnych, przede wszystkim w okresie lęgowym. Z cenniejszych gatunków można wymienić: rybitwa białowąsa, cyranka, gęgawa, krwawodziób, płaskonos, rybitwa białoczelna, rybitwa białoskrzydła, rybitwa czarna, rycyk, batalion, bąk, błotniak łąkowy, błotniak stawowy, dzięcioł średni, kropiatka, podróżniczek, brodziec piskliwy, cyraneczka, czajka, czapla siwa, dudek, dziwonka, krakwa, kulik wielki, sieweczka obrożna, zausznik, derkacz, kszczyk, ortolan, ślepowron, zimorodek i świergotek polny, dudek, dziwonka, pustułka i remiz, przepiórka.

Stwierdzono tu także występowanie 12 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Bogata jest fauna płazów (stwierdzono tu 13 z 18 występujących w Polsce gatunków). Flora roślin naczyniowych liczy ponad 1000 gatunków, spośród których około 100 znajduje się na krajowej i/lub regionalnej czerwonej liście taksonów zagrożonych. Pozostałe

grupy organizmów są słabiej rozpoznane, niemniej występują tu interesujące gatunki grzybów, mszaków, mięczaków, jętek, pijawek, nietoperzy i ryb.

2.4. Łąki.

Duże kompleksy łąk, najbliższe ok. 100 m w kierunku południowym i ok. 300 m w kierunku północno-zachodnim. Łąki w kierunku południowym często powiązane z uprawami rolnymi. Łąki w kierunku północnym, często podmokłe powiązane ze strefami zalewowymi rzeki Warty.

2.5. Lasy i zadrzewienia.

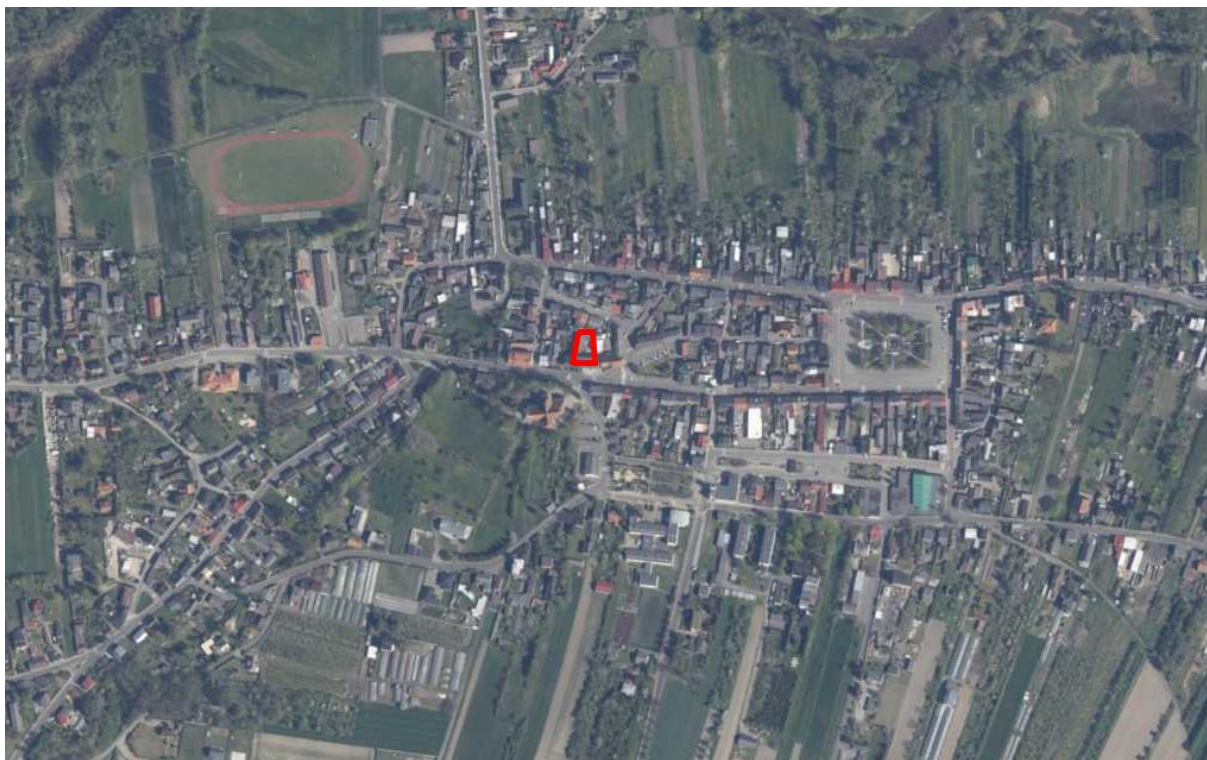
Najbliższe kompleksy leśne i większe zgrupowania zadrzewień znajdują się ok. 500 m w kierunku północno-zachodnim. W skład kompleksów leśnych wchodzi głównie sosna w różnych klasach wieku. Na zadrzewienia składają się: olchy, topole, wierzby, sosna.

Z ptaków występują m.in.: dzięcioł duży, dzięcioł czarny, dzięcioł zielony. Z częściej spotykanych gatunków: sikora bogatka, modraszka, sikora uboga, rudzik, szpak, kos, wilga, drozd śpiewak, sówka, kowalik, pełzacz leśny, zięba, dzwonec, sierpówka, kapturka, gajówka, cierniówka, pierwiosnek, piecuszek, świstunka, słowik szary, strzyżyk, kukułka.

Na obszarze tym nie prowadzono badań nad składem gatunkowym nietoperzy. W okolicy widziany był borowiec duży, nocek duży, nocek rudy.

2.6. Ocena siedlisk w najbliższym sąsiedztwie przeznaczonego do termomodernizacji budynku użyteczności publicznej.

Najbliższą okolice stanowi zabudowa mieszkalna z usługami oraz obiekty związane ze szkolnictwem, zabudowa sakralna.

Rys. 2.6. Stan zagospodarowania najbliższych terenów w sąsiedztwie przeznaczonego do termomodernizacji budynku użyteczności publicznej.

2.7. Podsumowanie.

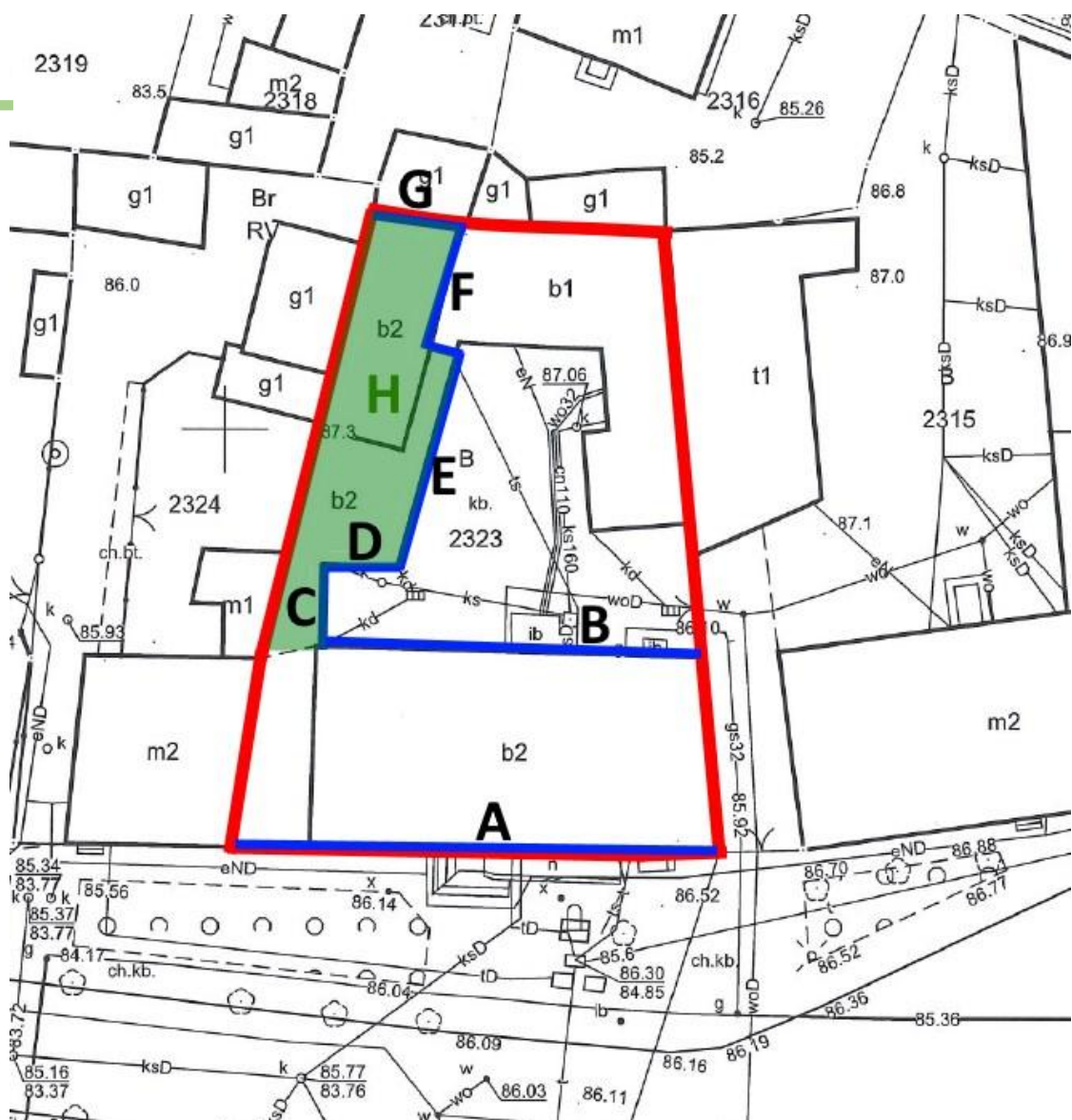
Wyżej opisane siedliska mogą potencjalnie przyczyniać się do pojawiania niektórych gatunków ptaków i nietoperzy przy i w okolicy przeznaczonego do termomodernizacji budynku użyteczności publicznej w Zagórowie. Jednak prognozuje się, że ze względu na wymagania siedliskowe będą to wizyty przelotne i okazjonalne.

3. Ocena siedliska budynku użyteczności publicznej przeznaczonego do termomodernizacji oraz w jego bezpośrednim sąsiedztwie.

Ocenę przeprowadzono na podstawie: oględzin bezpośrednich budynku w dniach 04.02.2025, informacji dostarczonych przez inwestora, wywiadu z pracownikami placówki, przy wykorzystaniu materiałów mapowych i literaturowych, wywiadu z miejscową ludnością. Ocenie poddano warunki siedliska, na którym będzie realizowana inwestycja pod względem możliwości zasiedlania i wykorzystania przez ptaki i nietoperze. Z racji, iż oględziny budynku wykonano w okresie zimowym skupiono się na poszukiwaniu śladów (pozostałości gniazd, śladów po zawieszaniu gniazd jaskółek, zabrudzenia, śladów guana, pozostałości pokarmu) oraz miejsc ewentualnego bytowania, rozrodu zwierząt: ubytków w murze, otwartych otworów wentylacyjnych, pomieszczeń, szczelin pod upierzeniami parapetów, kalenic dachów, przy rynnach lub mocowań lamp.

3.1. Opis budynku.

Budynek użyteczności publicznej przeznaczony do termomodernizacji w przeszłości jak i obecnie jest intensywnie użytkowany. Pełni funkcję Urzędu Miasta i Gminy Zagórow. Budynek ma formę wieloboku z kilku przesuniętych względem siebie części. Budynek posiada dwie kondygnacje nadziemne. Zewnętrzny obrys stanowi połączenie brył prostopadłościennych (z płaskim dachem, spadki powierzchni dachowych nie przekraczają 7%, pokryte papą). W budynku brak powierzchni strychów czy piwnic. Wszystkie pomieszczenia są całkowicie zagospodarowane jako pomieszczenia użytkowe, gospodarcze, utrzymane w dobrym stanie technicznym.

Rys. 4.1. Usytuowanie budynku użyteczności publicznej przeznaczonego do termomodernizacji oraz planowane prace.

— - granice działki

— - ściany planowane do termomodernizacji

— - dach planowany do termomodernizacji.

A-H – opis elewacji

Budynek w technologii tradycyjnej. Ściany w technologii murowanej z cegły oraz pustaków. Dach płaski, konstrukcja nośna stropodachu drewniana. Budynek wyposażony w instalacje: elektryczną, wod.-kan., c.o., deszczową oraz odgromową. W większości otynkowane.

Wyprawy tynkarskie na elewacjach wykazują miejscami ślady zużycia. Na murze widoczne są pęknięcia. Część północna elewacji nieotynkowana, cegła dziurawka, bez ubytków, pęknięć. Obróbki blacharskie większości gzymsów i parapetów elewacji w dostatecznym stanie technicznym. Orynnowania w dostatecznym stanie technicznym.

Pokrycie dachu w większości papa w dobrym stanie technicznym. Część dachu do termomodernizacji w słabym stanie – eternit, popękany, konstrukcja nośna zmurowała. Podbitka dachu drewniana, w dostatecznym stanie, z licznymi szparami.

Okna i drzwi wejściowe aluminiowe. Parapety blaszane i z tworzyw, dobrze dolegające do ścian. Klatki schodowe zewnętrzne w dobrym stanie bez spękań i odejść tynku.

3.2. Opis planowanych prac.

Podstawowy zakres prac mogących mieć wpływ na bytowanie zwierząt obejmuje m.in:

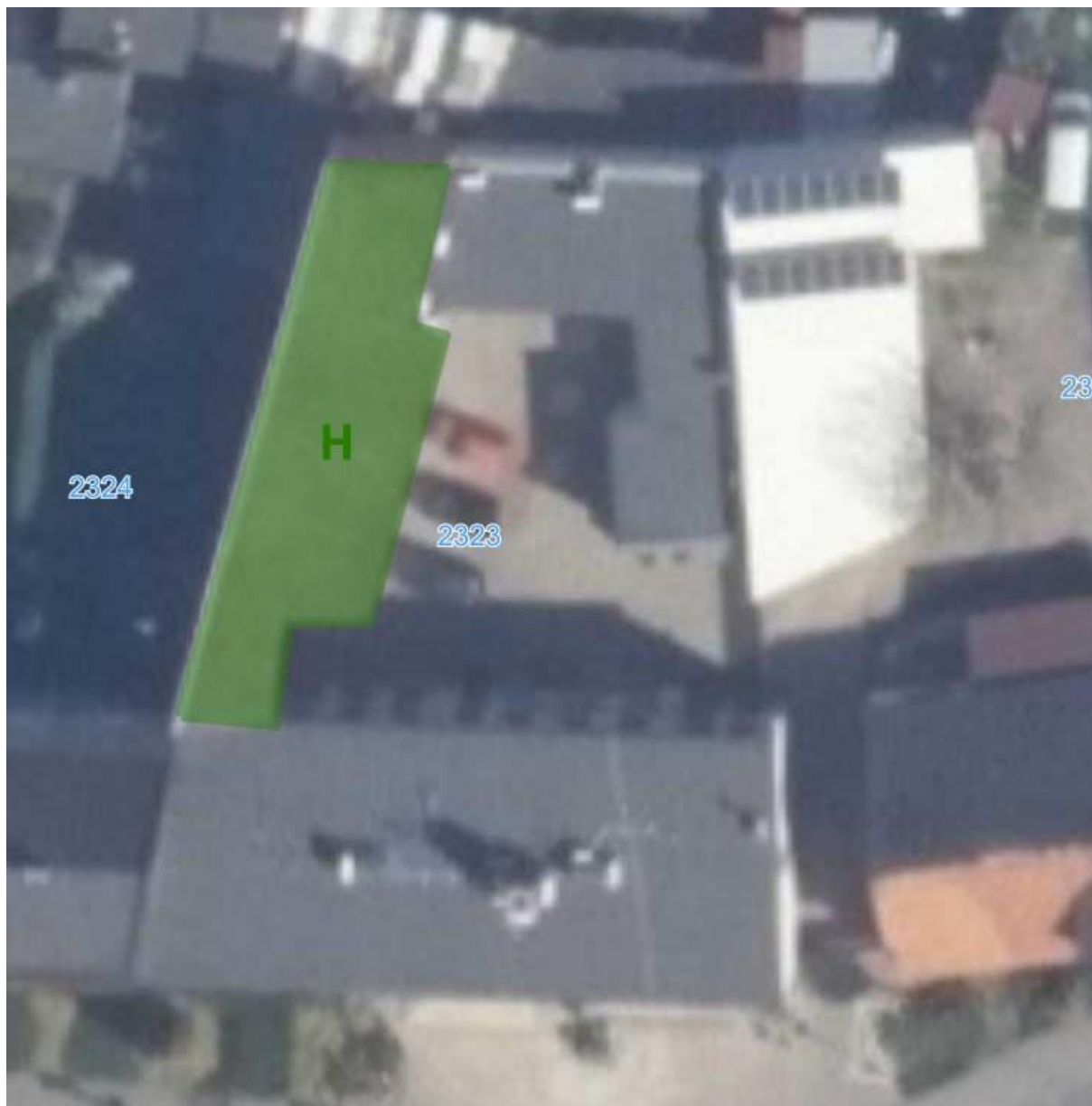
- termomodernizacja- ściany zewnętrzne -wełna mineralna, tynk;
- wymiana stolarki okiennej i drzwiowej;
- fotowoltaika montowana na dachu budynku oficyny (do termomodernizacji).

3.3. Roślinność:

W bezpośredniej bliskości budynku brak roślinności drzewiastej czy krzewów. Pojedyncze krzewy występują od strony drogi jako roślinność ozdobna. Nie przewiduje się ich wycinki czy przycinania dla potrzeb planowanej termomodernizacji.

3.4. Ocena poszczególnych elewacji i dachu.

POWIERZCHNIE DACHOWE.

(źródło: geoportal.gov.pl)

Dach płaski o niewielkim spadku do 7%. Zbudowany z wielu niezależnych powierzchni z licznymi wypustami kominów wentylacyjnych. Częściowo pokryty papą – niezmieniany. Częściowo pokryty eternitem (część H) przeznaczony do wymiany w ramach termomodernizacji. Część pod termomodernizację bez kominków wentylacyjnych.

Pokrycie papą stanowi jednolitą i szczelną powierzchnię. Pokrycie eternitem nie jest szczelne. Konstrukcja bardzo krucha, pękająca przy silniejszym dociśnięciu. Eternit położony bezpośrednio na żebrowaniu konstrukcji nośnej dachu. Dach nie stanowi miejsca bytowania ptaków i nietoperzy.

Podbitka krawędzi dachu drewniana, przy ścianie liczne prześwity. Brak śladów gniazdowania ptaków czy bytności nietoperzy.

Na części przeznaczonej do termomodernizacji brak kominów wentylacyjnych czy innych wylotów.

Fot. 1. Fragment podbitki drewnianej

Fot. 2. Fragment podbitki drewnianej z orynnowaniem.

Szczeliny przy dachu i ścianach przed rozpoczęciem prac należy w okresie poza lęgowym tj. od końca września do końca lutego zabezpieczyć pianką lub innymi nakładkami przed dostępem zwierząt.

ELEWACJE.

Fot. 3. Widok elewacja południowa – część A.

Elewacja południowa – część A.

Elewacja otynkowana brak większych spękań czy ubytków. Opierzenia parapetów blaszane i z tworzyw sztucznych, krawędzi dachów blaszane, ściśle przylegające do podłoża. Rynny w dobrym stanie, ściśle dopasowane do krawędzi dachu. Brak śladów czy całych gniazd.

Fot. 4. Widok elewacja północna - część B.

Elewacja północna – część B.

Elewacja otynkowana brak większych spękań czy ubytków. Pojedyncze ubytki pod krawędzią dachu, płytkie bez śladów gniazdowania. Opierzenia parapetów, krawędzi dachów blaszane, ściśle przylegające do podłoża. Brak śladów bytowania większych zwierząt.

Fot. 5. Widok elewacja wschodnia – część C.

Elewacja wschodnia – część C.

Elewacja otynkowana brak większych spękań czy ubytków. Opierzenia parapetów blaszane, ściśle przylegające do podłoża. Podbitka dachu drewniana z licznymi szczelinami. Brak śladów czy całych gniazd. Brak śladów bytowania innych zwierząt.

Fot. 6. Widok elewacja wschodnia – część D.

Elewacja wschodnia – część D.

Elewacja otynkowana brak większych spękań czy ubytków. Brak otworów okiennych. Podbitka dachu drewniana z licznymi szczelinami. Brak śladów czy całych gniazd. Brak śladów bytowania innych zwierząt.

Fot. 7. Widok elewacja wschodnia - część E

Elewacja wschodnia – część E.

Elewacja otynkowana brak większych spękań czy ubytków. Opierzenia parapetów blaszane, ściśle przylegające do podłoża. Podbitka dachu drewniana z licznymi szczelinami. Brak śladów czy całych gniazd. Brak śladów bytowania innych zwierząt.

Fot. 8. Widok elewacja północna – część F.

Elewacja północna - część F. Elewacja otynkowana brak większych spękań czy ubytków. Na ścianie liczne urządzenia klimatyzacji. Opierzenia parapetów blaszane. Podbitka dachu drewniana z licznymi szczelinami. Brak śladów czy całych gniazd. Brak śladów bytowania innych zwierząt.

Fot. 9. Widok elewacja północna – część G.

Elewacja północna - część G. Elewacja nieotynkowana, brak większych spękań czy ubytków. Brak otworów okiennych. Krawędź dachu szczelna z płyt eternitowych. Brak śladów czy całych gniazd. Brak śladów bytowania innych zwierząt.

4. Podsumowanie i wnioski

- 1. Na analizowanym budynku nie stwierdzono śladów bytowania ptaków czy nietoperzy.**
- 2. Ze względu na wykonanie oględzin w okresie zimowym, zrealizowano je w zakresie oceny siedliska pod względem możliwości zasiedlenia przez ptaki lub nietoperze.**
- 3. Ze względu na bytowanie, w sąsiedztwie budynku, gatunków związanych z tego typu siedliskami, przed wykonaniem prac i w ich trakcie należy zwracać uwagę na ich ewentualną obecność, a w przypadku potwierdzenia wystąpić do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Poznaniu o odpowiednie odstępstwa. Należy poinformować firmę wykonującą termomodernizację, że w przypadku znalezienia aktywnego stanowiska lęgowego ptaków, lub osobników nietoperzy prace trzeba wstrzymać i powiadomić odpowiednie służby (dane adresowe poniżej).**
- 4. Występujące na budynku ubytki, spękania w murze, większe szczeliny pod rynnami, parapetami, opierzeniem krawędzi dachów, wymagają wykonania zabezpieczania przed dostępem zwierząt poza okresem rozrodczym i lęgowym tj. od końca września do końca lutego.**
- 5. Demontaż, rynien parapetów, opierzenia krawędzi dachów wykonać co najmniej dzień przed planowanymi pracami termomodernizacyjnymi, w celu umożliwienia ucieczki (czasu na ucieczkę) zwierząt ukrytych w głębszych szczelinach.**
- 6. W przypadku nie uniknięcia: uszkodzenia, wypłoszenia ptaków, nietoperzy, młodych lub zranionych osobników:**
 - zabezpieczyć w zakrywanym (ciemnym) kartonie, skrzynce z otworami wentylacyjnymi,**
 - w jak najkrótszym czasie dostarczyć do najbliższego ośrodka rehabilitacji zwierząt np.**
 - Nadleśnictwo Grodziec, ul. Leśna 50, 62-580 Grodziec, tel. 63 24-85-027,**
 - Polski Związek Łowiecki Stacja Badawcza, ul. Sokolnicza 12, 64-020 Czempin,**
 - szczegółowy wykaz ośrodków rehabilitacji zwierząt na stronie internetowej GDOŚ: <https://www.gov.pl/web/gdos/wykaz-osrodkow-rehabilitacji-zwierzat>.**
- 7. Ze względu na brak korzystnych siedlisk, zwartą zabudowę miejską i duży ruch ludności nie zaleca się wywieszania na ścianach budynków czy w pobliżu skrzynek lęgowych dla ptaków lub nietoperzy.**

Instytut Zoologii Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
Institute of Zoology Poznan University of Life Sciences

Wojska Polskiego 71 C, 60-625 Poznań
www.zoologia.up.poznan.pl

Poznań, 28 czerwca 2010 r.

REKOMENDACJA

Rekomenduję Pana dr. inż. Pawła Szablewskiego zam. ul. Ostrowska 40, 62-420 Strzałkowo do wykonywania inwentaryzacji chiropterologicznych i ornitologicznych oraz ocen wpływu planowanych prac termo modernizacyjnych na ww. grupy organizmów. Osoba ta posiada wiedzę oraz doświadczenie w tego typu badaniach.

DYREKTOR
INSTYTUTU ZOOLOGII
prof. dr hab. Piotr Tryjanowski